

УДК 94(73).091.8

ЮШКЕВИЧ ВОЛОДИМИР,*Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна),
e-mail: volodymyr_yushkevych@ukr.net, ORCID 0000-0001-6338-8557*

УЧАСТЬ США У ДІЯЛЬНОСТІ МКБ ЗА ПРЕЗИДЕНТСТВА ГАРРІ ТРУМЕНА (1945-1947)

У статті проаналізовано діяльність представників США в Міжурядовому комітеті з питань біженців (далі - МКБ) в останні роки існування організації. Показано, що створений за ініціатииви Ф. Рузвельта в 1938 р. комітет із завершенням війни одержав нові виклики. Повоєнний період історії МКБ пов'язаний з участю в подоланні демографічної кризи в Європі. Не менш важливою для міждержавної структури була безпосередня причетність до процесу формування міжнародної системи опіки над біженцями.

Актуальність роботи пояснюється відсутністю на сьогодні окремого спеціального дослідження з теми та схематичним висвітленням її у працях попередників. За результатами дослідження, на підставі використання матеріалів Національного архіву США та документів американського зовнішньополітичного відомства визначено основні програми МКБ та простежено роль фінансової й дипломатичної підтримки Сполученими Штатами діяльності Міжурядового комітету.

Ключові слова: Гаррі Трумен; Міжурядовий комітет з питань біженців; США; Виконком; Лондон; Держдеп; біженці; переміщені особи; Ерл Гаррісон; Джордж Воррен.

Постановка проблеми та стан її дослідження. Із завершенням Другої світової війни перед головними країнами Антигітлерівської коаліції постало завдання подолання демографічної кризи в Європі. Мільйони біженців опинилися на території, підконтрольній окупаційним адміністраціям союзників. Примусова репатріація, обмін населенням та масові депортації стали невід'ємною складовою європейської дійсності другої половини 1940-х років.

Проблема міжнародного сприяння європейським повоєнним біженцям досліджувалася в роботах Малколма Праудфута (*Proudfoot, 1956*) та Метью Франка (*Frank, 2017*), які розглядали її в контексті примусових переміщень населення та тривалої демографічної кризи у Старому світі. Окремі аспекти діяльності МКБ висвітлювалися Томмі Сйобергом (*Sjöberg, 1991*). Особливості взаємовідносин вищезгаданої організації з Військовою радою з питань біженців США простежуються в дослідженні Ребеки Ербелдінг (*Erbelding, 2015*). Проблематика післявоєнного інституційного оформлення міжнародної системи опіки над біженцями перебуває в колі дослідницьких зацікавлень Еміліо Редондо Кареро (*Redondo Carrero, 2018*). Разом із тим, у працях представників зарубіжної та вітчизняної історіографії залишилися невисвітленими питання участі Сполучених Штатів у роботі МКБ. У першу чергу йдеться про аналіз фінансової та дипломатичної підтримки структури, здійснюваної американською стороною. Актуальність здійснення історичної ретроспективи пов'язана з важливим місцем США в повоєнній діяльності Міжурядового комітету, який після своєї ліквідації в 1947 р. став однією з базових інституцій для створення Міжнародної організації з питань біженців - одного з фінальних елементів на шляху до формування сучасної системи опіки над біженцями.

Метою статті є ґрунтовний аналіз повоєнної співпраці США з МКБ та залучення в обіг маловідомих сюжетів, що раніше не висвітлювалися вітчизняними та зарубіжними істориками.

Виклад основного матеріалу. Створений у липні 1938 р. за ініціативою Ф. Рузвельта за рішеннями Евіанської конференції Міжурядовий комітет з питань біженців спочатку нараховував тридцять дві країни-учасниці. Невдовзі від членства у структурі відмовилися чотири делегації (Гватемала, Коста-Ріка, Панама, Уругвай). Із розгортанням Другої світової війни робота МКБ фактично зупинилася і зводилася до підтримки Сполученими Штатами зусиль декількох закордонних активістів. Після сприятливих змін військової ситуації у квітні 1943 р. під час Бермудської конференції США та Велика Британія вирішили відродити організацію, помітно розширивши її повноваження, юрисдикцію та кількість країн-учасниць. Через деякий час робота МКБ відновилася, а до розширеного складу Виконавчого комітету організації увійшли представники дев'яти країн - Бразилії, Великої Британії, Канади, Мексики, Нідерландів, СРСР, США, Франції, Чехословаччини. Наприкінці кожного засідання Голова та директор призначали дату нового зібрання членів Виконкому.

Повоєнну ситуацію з наслідками демографічної кризи в Європі вирішував кабінет Гаррі Трумена. Серед інструментів реалізації гуманітаристської політики вагоме місце посідав Міжурядовий комітет. Дещо раніше замість беззмінного Майрона Тейлора новим американським представником в МКБ 15 березня 194 р. було призначено Ерла Гранта Гаррісона (*E. G. Harrison appointed. Named by Roosevelt to Aid European Refugees, 1945, March 16: 17*). У 1942-1944 рр. Е. Гаррісон перебував на посаді генерального комісара з імміграції

та натуралізації США та змінів її відомче підпорядкування від Міністерства праці до Мін'юсту.

Після поразки В. Черчілля на парламентських виборах у липні 1945 р. багаторічний Голова Виконкому МКБ лорд Вінтертон оголосив про свою відставку, оскільки вважав себе представником уряду консерваторів (NAUS, RG 59, M. 1284, R. 59, Im. 239). Американський репрезентант Ерл Гаррісон претендував на його місце, проте згодом зняв свою кандидатуру на користь британського заступника міністра закордонних справ Гектора МакНіла. На п'ятнадцятому засіданні Виконкому МКБ 2 жовтня 1945 р. його обрали новим Головою Директорату. На початку 1947 р. Г. МакНіла змінив інший представник Сполученого Королівства.

Численні питання унормування життя в Європі після завершення війни вирішувалися на міжнародних та міжсоюзницьких конференціях. Так, на Паризькій конференції з питань репарацій, що проходила 9 листопада - 21 грудня 1945 р. за участі вісімнадцяти країн (Австралія, Албанія, Бельгія, Велика Британія, Греція, Данія, Єгипет, Індія, Канада, Люксембург, Нідерланди, Нова Зеландія, Норвегія, Південно-Африканський Союз, США, Франція, Чехословаччина, Югославія) також розглядалося питання біженців (*Final Act of the Paris Conference on Reparation with Annex: Paris, 1946: 18*). У підписаному 21 грудня Фінальному акті конференції йшлося про те, що уряди Чехословаччини, Франції, Великої Британії, Югославії та США спільно з МКБ повинні підготувати план фінансування витрат на деякі категорії біженців за рахунок використання частини німецьких репарацій. Восьма стаття означеної угоди уточнювала коло осіб, на яких могла поширюватися фінансова допомога. Визначалися три категорії "справжніх жертв нацистських переслідувань, їхніх родин та утіманців". До першої входили біженці з Німеччини та Австрії, що потребують допомоги та не можуть повернутися додому. До другої - громадяни Німеччини та Австрії, що перебували в цих країнах та потребували негайного виїзду до інших країн. До третьої - громадяни тимчасово окупованих Німеччиною країн, що потрапили до концтаборів нацистів та їхніх союзників і не можуть бути репатрійовані додому.

За рік МКБ намагалася знайти рішення щодо забезпечення вимушених мігрантів повоєнним аналогом "нансенівських паспортів". Питання визнання проїзних документів бездержавних осіб і тих, хто не перебував чи не хотів перебувати під захистом свого уряду, вивчалось групою експертів у серпні 1945 р. та обговорювалося на п'ятнадцятому засіданні Виконкому МКБ 2 жовтня 1945 р. Для вирішення цієї проблеми було скликано спеціальну Міжнародну конференцію, яка пройшла в Лондоні 8-15 жовтня 1946 р. Головуючим на форумі обрали чилійського посла у Британії Мануеля Б'янчі, заступником - бельгійця Альбера Ермо. Підсумковий акт конференції 15 жовтня 1946 р. був підписаний представниками шістьнадцяти країн (Австралія, Аргентина, Бельгія, Бразилія, Велика Британія, Венесуела, Греція, Домініканська Республіка, Еквадор, Індія, Люксембург, Нідерланди, Франція, Чилі, Швейцарія, Швеція) (*Final Act of the Intergovernmental Conference on the Adoption of a Travel Document for Refugees and the Agreement Relating to the Issue of a Travel Document to Refugees Who Are Concerned to the Intergovernmental Committee on Refugees, 1947: 96-97*). Американський делегат Кебот Ковілл не став приєднуватися до цієї процедури. Із різних причин угоду також не підписали представники інших країн-учасниць конференції - Болівії,

Данії, Єгипту (спостерігач), Канади, Норвегії, Південно-Африканського Союзу, Польщі та Чехословаччини. Звіт Густава Куллмана про підсумки конференції МКБ щодо проїзних документів для біженців заслухали на двадцять четвертому засіданні Виконкому 3 грудня 1946 року (NAUS, RG 59, M. 1284, R. 67, Im. 1-2).

Головним інституційним завданням повоєнного МКБ стала підготовка до створення нової міжнародної організації під егідою ООН. Представниками Великої Британії 25 жовтня 1945 р. було підготовано запит щодо вжиття заходів у світлі рекомендації Генеральної Асамблеї ООН про передачу Економічній та Соціальній раді ООН функцій щодо опіки над біженцями, доки не буде створено нового спеціального органу. На сімнадцятому засіданні Виконкому МКБ 6 листопада 1945 р. представник США Річард Джонсон повідомив, що його країна наполягає на розгляді цього питання на пленарній сесії Комітету (NAUS, RG 59, M. 1284, R. 60, Im. 40). У свою чергу, радянський делегат Костянтин Кукін запропонував почекаати відповідної реакції ООН. 16 лютого 1946 р. на засіданні ЕКОСОП було створено Комітет з питань біженців та переміщених осіб. Його мав очолювати або директор МКБ, або уповноважена ним особа.

Напередодні Потсдамської конференції новим очільником американського зовнішньополітичного відомства став Джеймс Френсіс Бірнс. У 1946 р. політика США стосовно біженців базувалася навколо співпраці з Організацією Об'єднаних Націй. Позиція Держдепу зводилася до ухвалення принципу необов'язковості репатріації, досягнення вагомих позицій в ЕКОСОП, створення нової міжнародної структури, яка за умови розширення компетенції та фінансової підтримки в короткостроковій перспективі мала б замінити існуючу інтернаціональні інституції (Офіс Верховного комісара Ліги Націй з питань біженців, Міжурядовий комітет з питань біженців, ЮНППА) (*Goodwin R. and other eds., 1972: 1448*).

У травні-червні 1947 р. за участі американського делегата Фреда Селтера (заступник директора відділу східноєвропейських справ Держдепу) пройшли останні засідання робочих органів Комітету. На завершальній сьомій пленарній сесії Міжурядового комітету, що пройшла в Лондоні 30 травня - 3 червня 1947 р., делегати ухвалили рішення про припинення діяльності МКБ та передачу її функцій та активів Підготовчій комісії зі створення Міжнародної організації у справах біженців з 1 липня 1947 року (NAUS, RG 59, M. 1284, R. 68, Im. 97).

Після свого інституціонального відродження в 1943 р. МКБ вдалося розширитися. Уже в серпні 1944 р. до його складу входили представники тридцяти семи країн, проте невдовзі Кубою було оприлюднено заяву про бажання припинити свою подальшу участь у роботі структури (NAUS, RG 59, M. 1284, R. 59, Im. 238). Станом на 1 січня 1946 р. до Міжурядового комітету входили тридцять шість держав (NAUS, RG 59, M. 1284, R. 66, Im. 48). Зарубіжні представництва організації діяли в США, Бельгії, Чехословаччині, Франції, Італії, на Середньому Сході, у Швейцарії. Вивчалось питання відкриття китайського відділення. Після війни суперечності щодо принципів репатріації спричинили вихід Радянського Союзу зі складу організації. Про це у спеціальній ноті 17 серпня 1946 р. повідомив радянський повірений у справах у Лондоні. На двадцять другому засіданні Виконкому МКБ 29 жовтня 1946 р. перший секретар посольства США в Лондоні Кебот Ковілл зауважив, що згідно з параграфом п'ятим статті першої Статуту МКБ офіційна участь певної країни припинялася в останній

день наступного року після одержання відповідної заяви на ім'я директора (*NAUS, RG 59, M. 1284, R. 66, Im. 99-100*). Таким чином, 31 грудня 1947 р. членство СРСР в МКБ мало бути припинене. Також заяви про вихід оприлюднили Гаїті (24 січня 1947 р.) й Індія (грудень 1946 р.). Зате про бажання поповнити лави організації у грудні 1946 р. повідомив представник Ліхтенштейну.

Проте вихід вищезгаданих країн не ослабив МКБ, адже основний тягар фінансових витрат та дипломатичну підтримку здійснювали США та Велика Британія. У відсотковому вираженні внески між членами Міжурядового комітету на 1946-1947 рр. розподілялися так: США та Британія вносили по 39,31 % загальної суми, Франція - 11,78 %, Швейцарія - 4,02 %, Нідерланди - 1,75 %, Ірландія - 1 %. Менше одного відсотка мали внести Норвегія, Нова Зеландія, Домініканська Республіка, Бельгія, Данія, Венесуела, Канада та Ісландія. Ураховуючи традиційні затримки зі збору коштів, реальна питома вага американських коштів перевищувала 40 %. Такий принцип розподілу "фінансової відповідальності" був закладений угодою 1943 р. Саме тому, навіть у питаннях розширення штату штаб-квартири МКБ в Лондоні очільники організації консультувалися з представниками головного фінансового донора - лондонським посольством США та Держдепом (*NAUS, RG 59, M. 1284, R. 63, Im. 74*).

Процес перерахування коштів навіть з боку країни-засновниці не завжди був безпроблемним. Держсекретар США Едвард Стеттініус-молодший 3 квітня 1945 р. звернувся з приводу фінансування американських внесків у розмірі 4,1 млн. \$ за рахунок Президентського надзвичайного фонду. Проте готова виконавчого офісу Президентського бюджетного бюро Гарольд Сміт повідомив, що ПНФ зможе профінансувати лише півтора мільйона - суму, еквівалентну тодішнім британським внескам (*NAUS, RG 56, M. 1284, R. 56, Im. 91*). Також чиновник повідомив, що, на його думку, обсяги програм МКБ досі незрозумілі й він намагатиметься переконати американського лідера залишити фінансування на цьому рівні. Будь-яке збільшення асигнувань за рахунок коштів американських платників податків Г. Сміт убачав можливим лише за згодою Конгресу США. Ще одним аргументом на користь недофінансування американських виплат чиновник називав дублювання функцій захисту біженців між МКБ та ЮНРПА.

Лише в середині 1945 р. обидві палати американського Конгресу схвалили виділення внесків у розмірі 4,5 млн. \$ (*NAUS, RG 59, M. 1284, R. 58, Im. 65*). Американському представнику в МКБ Е. Гаррісону, спираючись на підтримку посла Джона Вінанта, давали доручення упродовж місяця з'ясувати можливість внесення британською стороною додаткових 2 млн. \$ до завершення 1945 р. Він мав підготувати звіт до серпневого засідання Ради ЮНРПА в Лондоні. За дорученням Держдепу, послу США в Ріо-де-Жанейро Адольфу Берлу-молодшому вдалося домовитися з бразильською стороною про збільшення їхньої частки до розмірів у межах від п'ятисот до восьмисот тисяч доларів (*NAUS, RG 59, M. 1284, R. 58, Im. 52*).

Міжурядовий комітет співпрацював з іншими організаціями. Так, заступник директора комітету взяв участь у роботі четвертої сесії ЮНРПА (Атлантик-Сіті, березень 1946 р.). На п'ятій сесії ЮНРПА, що пройшла в серпні 1946 р. в Женеві, МКБ був представлений директором сером Г. Емерсоном та його помічником Г. Куллманом. Паризький представник МКБ Валентин-Сміт віддав засідання Міжнародної організації праці в жовтні

1945 р., а вашингтонський репрезентант - засідання Постійного міграційного комітету МОП, що проходило в Монреалі. У директиві Європейської консультативної комісії про переміщених осіб визначався спосіб взаємодії МКБ та ЮНРПА з окупаційною владою в Німеччині. Верховним командуванням Союзних експедиційних сил було направлено запит до Міжурядового комітету про призначення зв'язкового офіцера.

Під час усього періоду існування комітету важливим вектором діяльності залишалася Південна Америка, яка могла прийняти значну кількість європейських біженців. У квітні 1945 р. МКБ займалися пошуком досвідченої людини, яка могла б координувати зусилля організації з країнами Латинської Америки. Із таким проханням директор Міжурядового комітету сер Г. Емерсон звернувся до американського посла в Лондоні Джона Вінанта та Держдепу США. Очільник МКБ відзначив, що настав час для вирішення довгострокових завдань щодо переселення осіб, які не можуть повернутися до своєї країни походження чи місця проживання. Для цього, на думку Г. Емерсона, необхідно вивчити умови та попередньо налагодити зв'язки з декількома країнами Латинської Америки.

Американський посол написав листа очільнику офісу в європейських справах Держдепу США Гаррісону Фрімену Метьюзу. Попрохав підібрати двох-трьох кандидатів із громадянством однієї з країн Центральної та Південної Америки. Потенційні претенденти мали бути погоджені в І. Бовмана, Д. Воррена та Л. Даггана. Після вивчення питання в зовнішньополітичному відомстві вирішили, що найкраще для цієї ролі підходить колишній посол Болівії в США доктор Луїс Фернандес Гуачалла. 13 квітня 1945 р. керівник відділу країн Латинської Америки Державного департаменту Лоренс Дагган звернувся до американського посла в Болівії Теодора Екіліза з дорученням розшукати зазначену особу. За його даними, він проживав у болівійському місті Сантьяго. До того ж чиновник зовнішньополітичного відомства вказував на інтелігентність колишнього дипломата та довіру до нього як у Вашингтоні, так і в південноамериканських столицях. А також наводив приклад залучення ЮНРПА для керівництва двома південноамериканськими місіями відомих у регіоні політичних діячів - Едуардо Сантоса (президент Колумбії в 1938-1942 рр.) та Рікардо Хоакіна Альфаро (в. о. президента Панамі в 1931-1932 рр.).

Проте кандидатура дипломата викликала різкий спротив з боку болівійського уряду, який відмовився визнавати його своїм спецпредставником. Навіть після повторного запиту МКБ, надісланого в лютому 1946 р., болівійська сторона лишилася непохитною. На дев'ятнадцятому засіданні Виконкому МКБ американський дипломат Річард Джонсон (третій секретар посольства США у Великій Британії) висловив жаль з приводу того, що організації не вдалося налагодити співпрацю з Л. Гаучаллою (*NAUS, RG 59, M. 1284, R. 61, Im. 239-240*).

Курс США стосовно офіційного оформлення зобов'язань надання притулку в країнах Південної та Центральної Америки і Карибського басейну частково вдалося реалізувати тільки в повоєнний час. Так, у 1947 р. Міжурядовим комітетом було підписано шість угод із країнами Латинської Америки щодо прийому біженців з Європи. Віце-директор МКБ американець Патрік Малін опікувався укладенням трьох із них. Церемонія підписання проходила в Лондоні за участі названого чиновника та послів південноамериканських держав.

Почергово вдалося домовитися та підписати договори з Венесуелою (17 лютого 1947 р.), Перу (3 березня 1947 р.) та Бразилією (1 квітня 1947 р.). У листі до Ф. Селтера американський репрезентант стверджував, що в процесі переговорів із латиноамериканськими країнами наголошувалося на потребі швидкого працевлаштування біженців. У більшості випадків ця вимога могла бути задоволена за рахунок індивідуального працевлаштування в сільському господарстві чи промисловості. Також П. Малін зазначав, що в разі залучення до цього процесу Аргентини мова може йти про застосування "бразильського сценарію" - групової аграрної колонізації (NAUS, RG 59, M. 1284, R. 68, Im. 143).

У документах помітно ставку латиноамериканських країн на пошук біженців певних професій, переважно технічного профілю. З одного боку, уряди-підписанти брали на себе зобов'язання не лише приймати біженців із потрібними кваліфікаціями, а й забирати членів їхніх родин і найближчих родичів, надавати вивозу підтримку й допомагати в розміщенні та працевлаштуванні. У свою чергу МКБ мав відповідати за транспортування, безпеку та харчування в дорозі. Окремо передбачалося запровадження інституту спеціальних представників організації в країні розміщення мігрантів. До того ж Бразилія погодилася на розміщення в Ріо-де-Жанейро спеціальної комісії МКБ, яка б допомагала урядам Бразилії, Аргентини, Парагваю та Уругваю вирішувати питання облаштування європейських біженців після їх прибуття до перелічених держав.

Найбільш деталізованою виявилася "Перуанська угода", де прописувалися навіть імовірні регіони розселення біженців ("зони колонізації"). Мова йшла про сільськогосподарські райони країни поблизу містечок Тінго Марія та Перене. В іншому договорі уряд Бразилії заявляв про готовність створення спеціальної комісії, яка в Німеччині та Австрії мала відібрати п'ять тисяч осіб, із них не менше сорока відсотків із бакалаврським ступенем. У разі успішності акції бразильцями декларувався намір розширення програми. Перша група із восьми сот шістдесяти осіб вирушила до Бразилії 2 травня 1947 р.

Велика робота була здійснена під час латиноамериканського турне представниками МКБ Артуром Ловдеєм та Ендрю Кордовою. Підсумком їхньої діяльності стало укладання угод із Чилі (Сантьяго-де-Чилі, 7 лютого 1947 р.), Колумбією (Санта-Фе-де-Богота, 15 березня 1947 р.) та Еквадором (Лондон, 21 квітня 1947 р.). У першій із них чилійська сторона заявляла про готовність прийняти дві тисячі осіб упродовж 1947 року. Перевага мала віддаватися фахівцям інженерного профілю. Окремо необхідно згадати тристоронню угоду МКБ з болівійським урядом, укладену 1 квітня 1947 р., виконавцем якої проголошувалася третя сторона - Болівійська корпорація розвитку. Організація брала на себе зобов'язання прийняти та облаштувати в країні сто родин біженців (якщо родина не перевищуватиме чотирьох осіб).

Співпраця МКБ зі США відбувалася також з інших питань. Американських репрезентантів активно залучали до різноманітних робочих груп організації. Так, представника США на шостій пленарній сесії МКБ (16-20 грудня 1946 р., Лондон) Джорджа Воррена обрали керівником субкомітету з номінацій. Тоді ж директор Г. Емерсон наголосив на важливості співпраці з американськими допомоганими організаціями. У свою чергу, Д. Воррен указав на існування проблеми зарахування деяких військовополонених до переміщених осіб.

Також він запропонував перерахувати бюджет комітету за перше півріччя наступного року для фінансування майбутньої оонівської структури з питань біженців.

На дев'ятнадцятому засіданні Виконкому МКБ було підведено проміжні підсумки оперативної програми МКБ в Іспанії та Гібралтарі й Португалії, яка тривала з травня 1945 р. Близько восьмисот біженців в Іспанії та біля трьохсот у Португалії одержали допомогу з виїздом до Франції, США та країн Південної Америки (NAUS, RG 59, M. 1284, R. 61, Im. 240).

Також, на початку 1947 р. представник МКБ у Бельгії Альбер Ермо виступив консультантом на переговорах між урядом Бельгії та американською військовою адміністрацією щодо допуску переміщених осіб на територію країни (NAUS, RG 59, M. 1284, R. 67, Im. 11-12). Окрім того, МКБ доручив шефові вашингтонського офісу генерал-майору у відставці Волтеру Вуду з'ясувати можливість використання кораблів США для перевезення європейських біженців та переміщених осіб до країн постійного перебування. Після переговорів із Міжвідомчим судновим комітетом та Морською комісією США чиновники заявляли про готовність надати від трьох до шести суден.

Висновки

Отже, несподівана зміна американського керівництва навесні 1945 р. не позначилася на збереженні ретельної уваги та підтримки діяльності Міжурядового комітету з питань біженців з боку США. Два останні роки існування МКБ пов'язані із загостренням проблеми біженства у світовому масштабі та активізацією інституційного оформлення міжнародної системи опіки над вимушеними мігрантами.

Після відновлення діяльності МКБ фінансування комітету відбувалося переважно за рахунок американсько-британських внесків. У контексті теми були розглянуті питання розмежування повноважень МКБ з ЮНРПА та іншими структурами, співпраці з військовою окупаційною адміністрацією, закордонної діяльності комітету.

Установлено, що на відміну від довоєнного часу, помітну роль у формуванні відносин США з МКБ відігравало американське диппредставництво в Лондоні, очолюване екс-керівником Міжнародної організації праці Джоном Вінантом. З'ясовано, що США лишалися головним донором, регулярно сплачуючи щонайменше 40 % кошторису й вимагали сплати пропорційно меншої частки внесків від інших урядів, що входили до МКБ. Показано, що інституційного послаблення МКБ після виходу СРСР та деяких інших країн не відбулося. Серйозно представленими в МКБ залишалися країни Південної Америки. Завдяки посередництву США комітету вдалося укласти спеціальні угоди з низкою латиноамериканських держав щодо умов прийому біженців із Європи.

Після війни МКБ не змогла залишитися головним інструментом для світової спільноти у справі надання підтримки вимушеним мігрантам, проте стала базовою одиницею для створення нової структури під егідою ООН - Міжнародної організації у справах біженців.

ВИКОРИСТАНІ ПОСИЛАННЯ

E. G. Harrison appointed. Named by Roosevelt to Aid European Refugees. *The New York Times*. 1945. March 16. P. 17.

Erbelding R. L. About time: the history of the War Refugee Board: A Dissertation for Degree of Doctor of Philosophy (History). Fairfax, 2015. 796 p.

Final Act of the Intergovernmental Conference on the adoption of a travel document for Refugees and the Agreement relating to the issue of a travel document to refugees who are concern to the Intergovernmental Committee on Refugees. Signed at London, on 15 October 1946. *United Nations. Treaty Series*. 1947. Vol. XI. № 150. Pp. 74-105.

Final Act of the Paris Conference on Reparation with annex: Paris, 21st December 1945. London: His Majesty's Stationery Office, 1946. 18 p.

Goodwin Ralph R., Petersen Neal H., Kranz Marvin W., S lany William, Everett Gleason S. eds. Foreign relations of the United States. 1946. Volume 1. General. The United Nations. Washington: United States Government Printing Office, 1972. 1544 p.

Proudfoot M. J. European refugees 1939-52: a study in a force population movement. Evanston: Northwestern university press, 1956. 452 p.

Redondo Carrero E. World War II Refugees and the Origin of the International Organization for Migration. *War and Population Displacement: Lessons of History* / Fernando Puell de la Villa, Hernán David García. Eastbourne: Sussex Academic Press, 2018. Pp. 158-175.

Refugees in Europe, 1919-1959: A Forty Years' Crisis? Edited by Matthew Frank, Jessica Reinisch. London: Bloomsbury Academic, 2017. 272 p.

Sjöberg T. The Powers and the Persecuted. The Refugee Problem in the Intergovernmental Committee on Refugees (IGCR), 1938-1947. Lund: Lund University Press, 1991. 260 p.

National Archive of the United States (NAUS), Record Group 59, Microcopy 1284, Roll 58, Telegram Sent from US Department of State to E. G. Harrison, July 2, 1945, Image 65.

NAUS, RG 56, M. 1284, R. 56, Letter from Director of Executive Office of President Bureau of the Budget Harold D. Smith to the Secretary of State Honorable Edward R. Stettinius Jr., April 25, 1945, Image 91.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 58, Telegram Sent from G. L. Warren to US Embassy in Rio de Janeiro, Jun 29, 1945, Image 52.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 59, Report of the Director to the Fifth Plenary Session of IGCR, 1st October, 1945, Image 239.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 59, Report of the Director to the Fifth Plenary Session of IGCR, 1st October, 1945, Image 238.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 60, Report of the Proceedings of the Seventeenth Meeting Executive Committee of IGCR, 6th November, 1945, Image 40.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 61, Letter of the Third Secretary of Embassy Richard A. Johnson to the Secretary of State Concerning Submitting Record of Proceedings for the Nineteenth Meeting of the Executive Committee of the IGCR, March 12, 1946, Image 240.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 61, Letter of the third secretary of embassy Richard A. Johnson to the Secretary of State Concerning Submitting Record of Proceedings for the Nineteenth Meeting of the Executive Committee of the IGCR, March 12, 1946, Images 239-240.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 63, Letter from the First Secretary of US Embassy in London Cabot Coville to the Secretary of State Concerning IGC Memorandum of Staff Expansion, August 8, 1946, Image 74.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 66, Letter from Cabot Coville to the Secretary of State about Soviet Withdrawal from IGCR, 26 November, 1946, Images 99-100.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 66, Report of the Director of IGCR on Sixth Plenary Session in London, 29 October, 1946, Image 48

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 67, Agenda of the Twenty-Fourth Meeting of the Executive Committee of IGCR, December 3, 1946, Images 1-2.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 67, Incoming Telegram from W. J. Galman to the Secretary of State, January 9, 1947, Images 11-12.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 68, Agenda for the Seventh Plenary

Session of IGCR to Be Convened in London, May 30, 1947, Image 97.

NAUS, RG 59, M. 1284, R. 68, Letter from Patrick Murphy Malin to F. Salter, 29th April, 1947, Image 143.

REFERENCES

E. G. Harrison appointed. Named by Roosevelt to Aid European Refugees, 1945, March 16. *The New York Times*, p. 17.

Erbelding, R. L. 2015. *About time: the history of the War Refugee Board: A Dissertation for Degree of Doctor of Philosophy (History)*. Fairfax, 796 p.

Final Act of the Intergovernmental Conference on the adoption of a travel document for Refugees and the Agreement relating to the issue of a travel document to refugees who are concern to the Intergovernmental Committee on Refugees. Signed at London, on 15 October 1946. 1947. *United Nations. Treaty Series*. Vol. XI. № 150. pp. 74-105.

Final Act of the Paris Conference on Reparation with annex: Paris, 21st December 1945. 1946. London: His Majesty's Stationery Office, 18 p.

Goodwin, R., Petersen, N., Kranz, M., S lany, W., Gleason, S. E. eds., 1972. Foreign relations of the United States, 1946, Volume I. General. The United Nations. Washington: United States Government Printing Office, 1544 p.

Proudfoot, M. J. 1956. European refugees 1939-52: a study in a force population movement. Evanston: Northwestern university press, 452 p.

Redondo Carrero, E. 2018. World War II Refugees and the Origin of the International Organization for Migration. In: *Puell de la Villa, F., David García, H. War and Population Displacement: Lessons of History*. Eastbourne: Sussex Academic Press, pp. 158-175.

Frank, M., Reinisch J. eds. 2017. Refugees in Europe, 1919 - 1959: A Forty Years' Crisis? London: Bloomsbury Academic, 272 p.

Sjöberg, T. 1991. The Powers and the Persecuted. The Refugee Problem in the Intergovernmental Committee on Refugees (IGCR), 1938 - 1947. Lund: Lund University Press, 260 p.

National Archive of the United States, Record Group 59, Microcopy 1284, Roll 58, Telegram sent from US Department of State to E. G. Harrison, July 2, 1945, image 65.

National Archive of the United States, RG 56, M. 1284, R. 56, Letter from Director of Executive office of President Bureau of the budget Harold D. Smith to the Secretary of State Honorable Edward R. Stettinius Jr., April 25, 1945, image 91.

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 58, Telegram sent from G. L. Warren to US embassy in Rio de Janeiro, Jun 29, 1945, image 52.

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 59, Report of the Director to the Fifth plenary session of IGCR, 1st October 1945, image 239.

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 59, Report of the Director to the Fifth plenary session of IGCR, 1st October 1945, image 238.

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 60, Report of the proceedings of the Seventeenth meeting Executive committee of IGCR, 6th November 1945, image 40

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 61, Letter of the third secretary of embassy Richard A. Johnson to the Secretary of State concerning submitting Record of Proceedings for the Nineteenth meeting of the Executive Committee of the IGCR, March 12. 1946, image 240.

National Archive of the United States, RG 59, M.1284, R. 61, Letter of the third secretary of embassy Richard A. Johnson to the Secretary of State concerning submitting Record of Proceedings for the Nineteenth meeting of the Executive Committee of the IGCR, March 12. 1946, images 239-240.

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 63, Letter from the First secretary of US embassy in London Cabot Coville to the Secretary of State concerning IGC Memorandum of Staff Expansion, August 8, 1946, image 74.

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 66, Letter from Cabot Coville to the Secretary of State about Soviet Withdrawal from IGCR, 26 November 1946, images 99-100.

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 66, Report of the Director of IGCR on Sixth plenary session in London, 29 October 1946, image 48

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 67,

Agenda of the twenty-fourth meeting of the Executive committee of IGCR, December 3, 1946, images 1-2.

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 67, Incoming telegram from W. J. Gallman to the Secretary of State, January 9, 1947, images 11-12.

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 68, Agenda for the Seventh Plenary Session of IGCR to be convened in London, May 30, 1947, image 97.

National Archive of the United States, RG 59, M. 1284, R. 68, Letter from Patrick Murphy Malin to F. Salter, 29th April 1947, image 143.

Yushkevych Volodymyr,

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine),

e-mail: volodymyr_yushkevych@ukr.net, ORCID 0000-0001-6338-8557

US PARTICIPATION IN THE ACTIVITIES OF THE IGCR DURING THE PRESIDENCY OF HARRY TRUMAN (1945-1947)

The article analyzes the activities of US representatives in the IGCR during the last years of the organization's existence. It is researched that with the end of the WWII the committee, initiated and founded by F. Roosevelt in 1938, faced new challenges. The history of the post-war period of the Intergovernmental Committee on Refugees deals with the participation in overcoming the demographic crisis in Europe. At the same time, it was vitally important for the intergovernmental organization to be involved in the process of forming an international system with the mandate on refugees.

The actuality of the researched work is due to the lack of a special study for today and the schematic coverage of the topic in the works of predecessors. According to the results of the study, based on the use of the materials of the National Archives of the United States and the documents of the US Department of State, the main programs of the IGCR have been identified and the role of financial and diplomatic support by the United States of the Intergovernmental Committee has been followed.

It was researched that unlike the prewar period, American diplomatic representation in London, led by ex-director of the International Labor Organization John Vinant, played a prominent role in shaping US relations with the IGCR. It was found that the United States remained as a major donor, paying regularly at least 40% of the estimate and requiring a payment of proportionally lesser contributions from other member Governments in the IGCR. It was revealed that the institutional weakening of the IGCR did not occur when USSR and some other countries left the organization. Respectively represented in the IGCR remained the countries of South America. Through US mediation, the committee managed to conclude special agreements with a number of Latin American states regarding the conditions of acceptance of refugees from Europe. After the war, the IGCR failed to remain as the main factor and instrument for the international community to support forced migrants but it became the base unit for the creation of a new structure under the auspices of the United Nations - the International Refugee Organization.

Key words: *Harry Truman; Intergovernmental Committee on Refugees; United States; Directorate; London; State Department; Refugees; displaced person; Earl Harrison; George Warren.*

© Юшкевич Володимир

Надійшла до редакції: 30.11.2018

Прийнята до друку: 17.12.2018